

ПроКредит Банка Северна Македонија

Општа стратегија за управување со ризици

Содржина – Стратегија за управување со ризиците на ПроКредит Банка, Северна Македонија

1. Вовед – Стратешка ориентација на банката	4
2. Деловна стратегија и стратегија за управување со ризици	5
3. Организација на ризик	8
3.1 Одговорности и контрола во процесот на управување со ризици	8
3.1.1 Деловен менаџмент	8
3.1.2 Управување со ризици	9
3.1.3 Функција на внатрешна ревизија	9
4. Процес на управување со ризик	10
4.1 Идентификација на ризиците	10
4.1.1 Проценка на нивоата на контрола	11
4.1.2 Внатрешни ревизии и надворешни ревизии	11
4.1.3 Ризични настани	11
4.1.4 Ад хок идентификација	12
4.1.5 Процес на одобрување на нов ризик	12
4.1.6 Извештаи за ризик и Одбори за ризик	12
4.2 Евалуација на ризик и лимити на ризик	12
4.3 Контрола на ризици	13
4.4 Комуникација на ризици	13
4.4.1 Одбор за управување со ризици	14
4.4.2 Одбор за ревизија	14
4.4.3 Барања за ескалација	14
4.4.4 Квартално известување до Надзорниот одбор	15
4.5 Документирање на ризиците	15
4.6 Обука за процесот за управување со ризици	15
5. Општи правила за ризиците на банката	15
5.1 Кредитни ризици	16
5.2 Пазарен ризик	16
5.2.1 Валутен ризик	16
5.2.2 Ризик од промена на каматните стапки	16
5.3 Ликвидносен ризик	16
5.4 Ризик од договорна страна (изложеност на институцијата кон трети страни)	16

5.5 Оперативен ризик	16
5.5.1 ИТ ризик и информациска сигурност	17
5.5.2 Континуитет на работењето (План за континуитет во работењето)	17
5.5.3 Ризик од измама.....	17
5.6 Ризик од земјата	17
5.7 Процес за утврдување на интерен капитал на Банката	17
5.8 Општа рамка за прифатливо ниво на ризик на кое банката може да биде изложена во своето работење	18
6. Завршни одредби.....	20

Овој документ ги следи барањата од Законот за банките („Службен весник на република Македонија“ бр. 67/0790/09, 67/10, 26/13, 15/15, 153/15 и 190/16) и Деловната стратегија и план за развој на ПроКредит Банка Северна Македонија 2019-2023, како и од политиката за Управување со ризици на ПроКредит Холдинг. Овој документ е дел од внатрешната регулаторна рамка за корпоративно управување и управување со ризик на ПроКредит Банка АД Скопје. Стратегијата за управување со ризици на банката се ревидира годишно.

1. Вовед – Стратешка ориентација на банката

ПроКредит Банка АД Скопје („ПроКредит Банка“, „Банката“) е банка ориентирана кон развој, која на своите клиенти им нуди целосен спектар на банкарски услуги. Целите на банката се тесно поврзани и произлегуваат од целите и задачите на матичната компанија на банката, Групацијата ПроКредит Холдинг АГ & Ко КГаА, со седиште во Франкфурт на Мајна, Германија.

ПроКредит банката се дефинира себеси како одговорна, матична банка за мали и средни претпријатија. Банката има за цел да е избор на банка на мали и средни претпријатија и да нуди одговорни, сигурни и едноставни банкарски услуги за физичките клиенти во средината во која работи. Банката е специјализирана за давање на професионални, флексибилни интегрирани банкарски услуги за малите и средните претпријатија, нивните сопственици и целна група на физички лица кои имаат капацитет да заштедат и кои преферираат да го водат своето банкарство преку електронски канали. Оттука, „Одговорноста“ произлегува од залагањето за постигнување на развојно влијание, посветеност кон клиентите на банката и посветеност кон добро управуван, одржлив развој на институцијата. Тоа влијае врз определувањето на целната група на клиенти кои банката има за цел да ги опслужува, а пред сè, на начинот на кој банката ги опслужува. Акцентот на банката е поставен на посветеноста на банката кон развивање доверба и партнерство со клиентите: потребата услугите да се обезбедуваат долгорочно.

Целта на банката е да го постигне ова со постојана регрутација и најдобра можна обука на вработените за тие да може да работат ефикасно и одговорно со клиентите на банката, како и со постојана посветеност кон изградба на добро структурирани институција каде на професионалната дисциплина, комуникацијата и довербата се основни принципи во работењето.

ПроКредит банка го модернизирале начинот на водење на банкарството и автоматизирале поголем дел од услугите што им се нудат на клиентите. На секоја локација, ПроКредит банка нуди 24/7 зона со неколку типови на банкомати што на клиентите им овозможуваат депонирање и повлекување на готовина. Банката не обработува никакви трансакции на готовина во своите бизнис единици и цели кон обезбедување на директна онлајн банкарска услуга, на најбезбеден и поволен начин за клиентите.

Методологијата за кредитирање што ја користи ПроКредит Банка е развиена од страна на ПроКредит Холдинг. Низ годините, Групацијата се стекна со длабоко познавање за проблемите со коишто се соочуваат како и со можностите што им се достапни на малите и средните претпријатија, а како резултат, дизајнирана е кредитната технологија за да ги одразува реалностите на работната средина на оваа целна група. Благодарение на оваа кредитна технологија, која ги комбинира деталните анализи на сите кредитни ризици со висок степен на ефикасност, ПроКредит банките се во можност да изградат и одржат

заемно корисни деловни односи со своите клиенти. ПроКредит банка активно не промовира потрошувачко кредитирање, и при давање на услуги на своите клиенти става голем акцент на внимателна проценка на капацитетот на секој должник во поглед на задолженоста и на градење на трајни односи со истите.

Концептот на матична банка има важни импликации во поглед на начинот на којшто ПроКредит банката се однесува кон своите вработени и како се дефинира нивната улога. Корпоративните вредности на ПроКредит групацијата се темелат на принципите на чесна комуникација, транспарентност и професионалност кои се составен дел од секојдневните деловни операции. Соодветно на тоа, ПроКредит Банка го смета модерниот пристап за вработување и обуката на вработените како клуч за успех. Ова значи дека не е само потребна интензивна обука во поглед на техничките и менаџерските вештини, туку и постојана размена на вработените помеѓу разни ПроКредит институции со цел тие да се здобијат со повеќе искуство што пак придонесува за нивни поголем персонален и професионален развој.

ПроКредит Банка АД Скопје ќе се залага да го одржи одличниот квалитет на услуги за своите клиенти и заедно со широкиот спектар на банкарски услуги и обезбедување на општествено одговорни услуги да придонесе кон економски развој на земјата. Фокусот на банката е на мали и средни претпријатија затоа што ваквите бизниси го конституираат најважниот сегмент од македонската економија; тие создаваат најголем број на работни места и имаат значаен придонес кон развојот на економијата. И на крај, треба да се забележи дека и покрај тоа што акционерите на банката очекуваат одржлив поврат на нивните инвестиции, сепак нивната цел не е краткотрајна максимизација на добивката.

Целта на оваа стратегија за ризик е да обезбеди целосна рамка за ризиците и принципите за управување со ризици. Оваа стратегија треба да се разгледува заедно со посебните политики за одделни ризици на банката.

Стратегија за управување со ризици ги дефинира и ги објаснува главните ризици на коишто банката моментално е изложена. Ги поставува инструментите и процесите коишто се користат за идентификација, евалуација, контрола, комуникација и документирање на ризиците. Процесните барања и распределбата на одговорностите се опишани каде што тоа е соодветно. Оттука се подразбира дека не сите релевантни ризици можат точно да се измерат или определат, но сепак тие треба да се земат в предвид во целокупниот процес на управување со ризици.

Принципите на стратегијата се дополнуваат со процедури за различните ризици во банката. Општиот концепт што е тука предвиден ќе се разгледува согласно потребите и барем еднаш годишно. Стратегијата за управување со ризиците ја одобрува Надзорниот одбор.

2. Деловна стратегија и стратегија за управување со ризици

Пристапот на ПроКредит Банка АД Скопје во поглед на управувањето со ризиците, внатрешната контрола и функцијата на внатрешната ревизија е во согласност со ризичниот профил на банката. Позицијата на банката како матична банка е одраз на целосната деловна филозофија, со што пак се осигурува постојана примена на одговорен и конзервативен пристап за управување со ризиците што се заснова на детално познавање на пазарот и клиентите.

Општите принципи за управување со ризици кои ги применува ПроКредит Банка се следниве:

- ПроКредит Банка нуди основни банкарски услуги со транспарентни и фер услови. Услугите на банката како и нејзините деловни процеси се карактеризираат со низок степен на сложеност и соодветно ниво на мониторинг и внатрешна контрола. Според тоа, тие се карактеризираат со ограничено ниво на ризик. Банката не се занимава со шпекулативни трансакции.
- Банката го смета својот капитал за адекватен кога може да се предвиди со висок степен на сигурност дека капиталот е доволен за соодветно да се покријат сите ризици коишто може да настанат во текот на деловните операции дури и во најнеповолни услови. Банката постојано обезбедува усогласеност со потребната стапка на адекватност на капиталот и воспоставува процес за утврдување на интерниот потребен капитал. Процесот на утврдување на потребниот интересен капитал е составен дел на системот за управување со ризици и истиот се спроведува и се доставува до Народната Банка на Република Северна Македонија најмалку еднаш годишно.
- ПроКредит Банка ја поттикнува свеста за ризиците кај сите вработени. Ова го вклучува принципот дека вработените никогаш не треба да ги носат своите одлуки на претпоставки, туку треба да побараат совет од колегите со поголемо знаење и искуство за да ги разјаснат сите точки за кои не се сигурни. Секогаш кога ќе се идентификуваат нови ризици коишто може да се сметаат за значајни, вработените мора да ги информираат Менаџментот и Одделот за управување со ризици, со кои треба да се договорат соодветни мерки за намалување на ризикот.
- Банката значително инвестира во основната и напредната стручна обука за вработените со цел да обезбеди највисоко можно ниво на професионалност на услугите кои ги обезбедува.
- Етичкото однесување на сите менаџери и вработени и создавањето на работна средина што се карактеризира со доверба и отвореност, се важни предуслови за избегнување ризици.
- Некомпатибилните задачи се извршуваат од одделни организациски единици; кога е потребно, процесите се спроведуваат во согласност со принципот на “четири очи”, или се воведува двојна контрола.
- Банката има воспоставено прудентна политика за управување со кредитниот ризик која ги исполнува меѓународните стандарди за најдобра практика во банкарската индустрија. Основните принципи на коишто се темели кредитната политика на банката се транспарентноста во целата комуникација со клиентите и цврстата заложба за одговорно кредитирање. Кредитните ризици настануваат по извршената кредитна анализа и донесената кредитна одлука. Управувањето со кредитниот ризик се заснова на следниве основни принципи:
 - интензивна анализа на должничкиот капацитет на клиентите;
 - внимателно документирање на анализите и процесите на кредитниот ризик што се вклучени во активностите за кредитирање, осигурувајќи дека извршените анализи може да се разберат од трети страни;
 - строго избегнување на преголемо презадолжување на клиентите;

- градење на личен и долгорочен однос со клиентот и одржување редовни контакти;
 - строго следење на отплатата на кредитната изложеност;
 - практикување на строго управување со долговите;
 - остварување на строга наплата од колатералот во случај на неплаќање;
 - спроведување на внимателно дизајнирани и добро документирани процеси;
 - строго применување на принципот „четири очи“ и „двојна контрола“;
 - Вложување во добро обучен и високо мотивиран персонал.
- Различни методи на управување со кредитниот ризик се применуваат за различни групи на клиенти и кредитни изложености. Во кредитниот процес за многу мали клиенти не постои сегрегација на должности помеѓу функциите на back office и front office. Од друга страна пак, за групата претпријатија со средна и мала кредитна изложеност постои строга сегрегација помеѓу функциите на back office и front office.
 - Критериуми за донесување одлуки за кредитна изложеност: Одлуката за кредитна изложеност во случај на мала кредитна изложеност се заснова на проценка на пазарот во кој клиентот работи, сопственичката и управувачката структура, финансиската состојба на клиентот, проектот за кој клиентот бара финансирање и кредитната историја на клиентот, а кредитната изложеност со средна големина се заснова на сигурноста, репутацијата и стабилноста на компанијата, проценката на деловниот ризик, управувањето и организацискиот ризик, пазарниот ризик, политичкиот и правниот ризик, кредитната историја и платежниот капацитет на клиентот.
 - Банката има за цел да ги обезбеди своите побарувања со висококвалитетен колатерал од клиентите што ги финансира. Изборот на колатералот е тесно поврзан со проценката на кредитниот ризик, што зависи од финансискиот статус на кредитобарателот, износот на кредитна изложеност, периодот на доспевање, целта на кредитната изложеност и начинот на кој изложеноста треба да се отплати. Пазарната вредност на колатералот се одредува со независно оценување или од страна на вработените во банката со спроведување на проверка на веродостојноста. Понатаму, се применуваат заштитни корекции на пазарната вредност со цел да се утврди вредноста на колатералниот имот.
 - Банката применува прудентен пристап во определувањето на нивото на резерви за кредитна загуба. Резервите за кредитна загуба се определуваат врз основ на моделот за кредитен ризик дефиниран од страна на групацијата. Овој модел е поставен на принципите дефинирани со IFRS 9.
 - Со цел да се намалат ликвидносните ризици, банката ги обезбедува најголемиот дел од средствата за своите кредитни работи од високо диверзифицираното портфолио на депозити од физички лица и бизнис клиенти.
 - Банката презема соодветни мерки на претпазливост против перење пари и други измамнички активности. Сите релевантни трансакции на клиентите се вршат по принципот „запознајте го вашиот клиент“, кој пропишува дека може да се работи единствено со клиенти чиј бизнис и позадина доволно ги разбира.
 - Сите процеси и области на работење редовно се оценуваат од страна на Секторот за внатрешна ревизија врз основа на проценка на ризикот.

- Работењето на филијалите е опфатено како дел од процесот на ревизија изведен од страна на Секторот за внатрешна ревизија, како и од независната контрола на банкарските услуги.
- Со цел да се заштити интересот на акционерите, банката подготвува План за опоравување во којшто се пропишани соодветни мерки и активности. Овие мерки и активности ќе бидат преземени во ситуација на сериозна финансиска нестабилност со цел банката да се врати нормалниот процес на работење.

3. Организација на ризик

3.1 Одговорности и контрола во процесот на управување со ризици

Банката има воспоставено цврста структура за корпоративно управување. Одделот за управување со ризици е дел од системот за управување со ризици на банката. Тој е автономен оддел кој не е вклучен во оперативното работење на банката. Благодарение на својата позиција во организационата структура на банката, одделот во секое време може да ја процени севкупната состојба на ризик на банката и да ја следи усогласеноста со утврдените лимити на изложеност. Секторот за кредитен ризик е посебен сектор во организационата структура, кој е одговорен за кредитниот ризик на банката.

Банката има утврдено минимални стандарди за месечно и квартално известување за одделни ризици (ликвидносен ризик, ризик од промена на каматните стапки, кредитен ризик, валутен ризик, оперативен ризик, управување со капиталот, ризик од другата договорна страна, ризик од земја). Исто така, одделот за управување со ризици подготвува квартален извештај со резиме кој дава преглед на сите ризици. Извештаите се разгледуваат на редовните одбори за управување со ризици, а Надзорниот одбор редовно е информиран за профилот на ризичност на банката.

Секторот за внатрешна ревизија директно известува до Одбор за ревизија.

Одборот за управување со ризик се одржува најмалку еднаш неделно, при што се разгледува извештајот за управување со ризици, врз основа на претходно договорените клучни показатели за ризик. Одборот за ревизија се одржува најмалку на секои три месеци. На овој одбор, внатрешната ревизија известува за наодите, а Менаџментот на банката, на Одборот за ревизија му го презентира прегледот за ризиците во банката. Внатрешната ревизија ги спроведува ревизиите врз основа на проценка на ризик по процеси и категории. Резултатите се презентирани на Одборот за ревизија.

3.1.1 Деловен менаџмент

Во однос на севкупната организација на управување со ризици, деловниот менаџмент е одговорен за правилно спроведување на активностите на банката. Тој е одговорен за спроведување, документирање и редовно (најмалку еднаш годишно) ажурирање на описи на работни места, процедури и политики. Ова ги вклучува прописите за:

- Општи организациски прашања

- Делегирање и принципи на делегирање, вклучувајќи ги и овластувањата за потпишување
- Организација на процесот на управување со ризици, внатрешна ревизија и усогласеност со прописи
- Користење на надворешни услуги (аутсорсинг)

Документацијата мора да биде подготвена на систематски начин, така што истата ќе биде разбирлива од трети лица. Документација мора да биде целосна и ажурирана.

3.1.2 Управување со ризици

Функцијата за управување со ризици е поставена согласно локалната регулатива и во согласност со принципите утврдени во Дел 2 од овој документ. Функцијата за управување со ризиците е насочена кон постојано идентификување, анализирање и советување за ризиците согласно принципите утврдени подолу. Управувањето со ризици се спроведува и развива, во оперативна смисла, од страна на автономен оддел за управување со ризици и секторот за кредитен ризик кои пак на ниеден начин не се вклучени во работењето на банката со клиентите (кредитен персонал) или во оперативните функции. Управувањето со ризиците има директна одговорност за животната средина и за извршување на сите задачи поврзани со управување со ризиците.

Управувањето со ризици подразбира свесност во секој момент за ризичниот профил на банката. Функцијата управување со ризици тековно го следи исполнувањето на лимитите на изложеност. Предуслов за следење на ризиците е сите трансакции да бидат внесени во соодветниот/ите систем(и) веднаш, а одговорните за управувањето со ризик да имаат пристап до потребните информации.

Управниот одбор е одговорен за управување со ризиците.

Извештајот за ризичниот профил на банката се составува квартално, со собирање на клучните индикатори за ризик од сите сектори / функции / процеси на банката. Овие индикатори се евалуираат и се доставуваат до Управниот одбор и Одборот за управување со ризици, како и до Секторот за управувањето со ризик на групацијата.

3.1.3 Функција на внатрешна ревизија

Секторот за внатрешна ревизија е независна организациона единица која не е подредена на Управниот одбор и не е вклучена во оперативните активности на Банката. Како што се одразува во тековната организациска структура на ПроКредит Банка АД Скопје и воспоставените линии на авторитет и комуникација во рамките на банката, Секторот за внатрешна ревизија директно известува на Одборот за ревизија.

Функцијата на внатрешна ревизија е независна и автономна во рамките на банката. Нејзина цел е да се зголеми квалитетот на целиот спектар на активности на банката. Таа ѝ помага на банката во постигнувањето на своите цели преку спроведување на систематски, внимателни проценки на работењето, со цел подобрување на ефикасноста на управувањето со ризикот, функциите на внатрешна контрола и целокупниот процес на корпоративно управување.

Главната цел на Секторот за внатрешна ревизија е да обезбеди разумно уверување дека постоечките механизми за контрола се соодветно дизајнирани и дека тие функционираат правилно, како и да се следат оперативните процеси во рамките на банката за да осигура дека тие се спроведуваат на начин со кој се поддржуваат целите на институцијата и ѝ се овозможува на банката да ги исполни своите обврски.

За да може да утврди дали воспоставените правила и постапки во рамките на различните сектори се цврсти, ефективни и ефикасни, Секторот за внатрешна ревизија врши проценка на ризик при планирање и спроведување на ревизорските активности“.

Главните цели и активности на Секторот за внатрешна ревизија се следните:

- Проценка на ефикасноста и ефективноста на системите за внатрешна контрола;
- Проценка на степенот до кој се спроведени внатрешните политики и процедури;
- Следење на усогласеноста со важечките законски прописи, Кодексот за корпоративно управување на банката и нејзиниот кодекс на однесување;
- Преглед на активности од надворешни услуги за да се оцени степенот до кој тие се спроведуваат во согласност со утврдените политики и процедури;
- Мониторинг за да се оцени начинот на спроведување на политиките и процедурите на банката коишто се однесуваат на мерењето, следењето, контролата и митигирање на сите видови банкарски ризици (кредитен, ликвидносен, валутен, пазарен, каматен, ризик од концентрација, оперативен, репутациски итн.);
- Евалуација на точноста и веродостојноста на сметководствената евиденција и финансиските извештаи;
- Проценка на системите, политиките и процедурите коишто се применуваат за спречување на перење пари;
- Обезбедување на советодавна помош со цел да се поддржат сите аспекти на работењето на банката.

4. Процес на управување со ризик

Централниот процес за управување со ризици е воспоставен околу неделниот Одбор за управување со ризици и кварталните Одбори за ревизија. Овие одбори се поставени за да се обезбеди редовно следење и документирање на ризичниот профил на банката. Одборот за управување со ризици ги адресира сите ризици. Различни под-одбори формирани се за адресирање на поединечни ризици (пазарен ризик, кредитен ризик, оперативен ризик или други ризици).

Во понатамошниот текст се опишува како процесот за управување со ризици е всушност спроведен.

4.1 Идентификација на ризиците

Како прелиминарен чекор за да може да се идентификува ризичниот профил на банката, неопходно е сите процеси во рамките на банката да бидат јасно документирани во процедурите за работа. Процедурите мора да се ревидираат на годишна основа или секогаш кога се спроведуваат значајни промени во процесите. Ова ги вклучува и

интерфејсите за процесите за користење надворешни услуги. Целта на процесот за идентификација е да се постигне навремена, целосна и соодветно документирана мапа на ризици на банката.

За да се идентификуваат ризиците се вршат следниве активности:

4.1.1 Проценка на нивоата на контрола

Како дел од годишното ревидирање на политиките, постапките и описите на работните места, сите сектори извршуваат проценка за нивните процеси со цел да утврдат дали сите ризици се соодветно контролирани. Со ажурирањето и спроведувањето на овие документи, сите раководители на секторите потврдуваат дека спроведеното ниво на контрола е соодветно.

Сите идентификувани недостатоци заедно со соодветната мерка за нивно елиминирање или намалување се дискутираат со Одделот за управувањето со ризици и/или други релевантни сектори. Во случаи кога дополнителните контроли се несразмерни, ризикот може да биде прифатен од страна на одговорниот менаџмент. Ваквите одлуки се документираат.

Проценката за нивото на контрола во најмала мера ги опфаќа сите критични процеси, но може да се прошири на анализа фокусирана на контрола на сите процеси.

4.1.2 Внатрешни ревизии и надворешни ревизии

Планирањето на ревизијата во рамките на внатрешната ревизија се заснова на проценка на ризиците и изложеноста што може да влијаат врз банката, и се прави годишно, со цел да се рефлектираат најактуелните стратегии и насоки на банката. Целта на внатрешната ревизија е дека проценката на ризик и планот развиен од оваа проценка ги рефлектираат целите на банката, како и загриженоста на менаџментот. На овој начин, планот за ревизија заснован на проценка на ризиците осигурува дека ревизорските активности се ефективно фокусирани на оние области каде ризиците или значајностите од изложеноста се најголеми.

Надворешните ревизии се спроведуваат според законските барања.

Идентификуваните недостатоци од секоја ревизија се споделуваат со Менаџментот и со функцијата на управувањето со ризици. Менаџментот е одговорен за навремено затворање на сите идентификувани недостатоци.

4.1.3 Ризични настани

Значајните ризични настани мора да бидат евидентирани во базата на податоци (база на податоци за ризични настани - RED) и пријавени до Менаџментот. Од сите вработени се бара навремено да ги пријават и евидентираат ризичните настани до Одделот за Управувањето со ризици со цел правилно извршување на процесот на идентификација на ризик. Во случај на значајни настани, веднаш се информира Менаџментот и се иницираат мерки за митигирање на таквите ризици или загуби.

4.1.4 Ад хок идентификација

Во случај на сомнеж од недостиг на соодветна контрола во одреден процес, се очекува секој вработен да пријави до Одделот за управување со ризици или до Менаџментот на банката, со цел прецизна идентификација и превземање мерки за решавање на евентуалните недостатоци. Општото правило за сите вработени е никогаш да не претпостават дека работите се во ред, туку секогаш да бараат разјаснување во случај на сомнеж.

4.1.5 Процес на одобрување на нов ризик

Секоја нова активност или големи промени во постојните процеси мора да се извршуваат преку процесот на одобрување на нов ризик - NRA, вклучувајќи (доколку е релевантно и соодветно), но не ограничувајќи се на одобрување од организациските единици одговорни за управување со ризици, правни работи и усогласеност со регулатива, спречување на перење пари и финансии. Новите производи/процеси/инструменти итн. мора да се тестираат пред да се имплементираат. На крајот, Менаџментот одлучува за спроведувањето на новиот процес (оваа одговорност може да се делегира). Во случај ризичниот профил на банката да е значително засегнат од новите производи/процеси/инструменти и сл., нив ги одобрува Надзорниот одбор.

4.1.6 Извештаи за ризик и Одбори за ризик

Извештаите за ризиците се изготвуваат најмалку на три месеци, а Одборот за ревизија известува квартално, што е минимален стандард за известување за ризиците. Овие извештаи ги сумираат наодите врз основа на преглед и анализа на клучните индикатори обезбедени од страна на различните сектори во банката.

Понатаму, извештаите за ризици се разгледуваат од страна на Секторот за Управување со ризици на Групацијата и се консолидираат за да се генерира мапата на ризици на ПроКредит групацијата.

4.2 Евалуација на ризик и лимити на ризик

На Менаџментот и функцијата за управувањето со ризици им се посочуваат сите идентификувани ризици за понатамошна анализа и предлози за акција. Ова се постигнува преку охрабрувања на вработените за ескалација на секој идентификуван случај или со нивно директно учество во активностите за идентификација на ризици (на пр. одобрување на нов ризик, проценка на нивоата на контрола).

За секој ризик, каде што е соодветно, се определуваат максималните граници на ризик на банката.

Банката не смее да преземе поголем ризик отколку што е способна да носи. Ова е дефинирано во посебна политика „Политика за процес за утврдување на интересен капитал на банката - ICAAP“.

4.3 Контрола на ризици

Контролните процеси се спроведуваат во рамките на банката на секое ниво од работењето. Нивото на контрола зависи од нивото на ризик инкорпориран во процесот. Контролните процеси мора навремено да се прилагодат за да ги одразат промените во работната средина. Сите процеси мора да бидат дизајнирани така што ќе гарантираат дека активностите поврзани со измама не можат да се спроведат успешно или, во најмала рака, дека таквите активности ќе бидат навремено идентификувани. Понатаму, Менаџментот е одговорен за создавање и поттикнување на култура на отворена комуникација, взаемно почитување и доверба која треба да спречи или да доведе до рано откривање на измама (видете подолу: Комуникација на ризици). Постојат два главни принципи на контрола: 1. Принцип „четири очи“ или „двојна контрола“. Исто така овој принцип се спроведува и во ИТ системите, каде што е можно (на пример, за да се осигура дека определена активност не може да ја врши едно лице)

2. Сегрегација на должности, која се врши на следниов начин:

- Тргувањето е строго одвоено од позадинските активности сè до ниво на менаџмент;
- Одговорноста за сметководство и сите видови на контрола на ризик (особено на пазарни и кредитни ризици) се одделени од соодветните деловни функции, коишто се сметаат за „превземачи на ризик“;
- Со суштинските правни ризици се справува организационата единица за правни работи, усогласување со регулатива и спречување перење пари.

Извршувањето на тргувања во банката (тргувања извршени за да се ублажат пазарните ризици или тргувања извршени во име на клиент на банката) се врши само од страна на назначен персонал. Обработката и книжењата на таквите тргувања ги врши независен оддел во рок од 24 часа од случувањата. Сите тргувања мора да се извршуваат согласно пазарните услови. Сите детали во поглед на тргувањата мора да се фиксираат пред да се извршат. Доколку тргувањата се извршуваат по телефон, договорено е тие да се потврдат преку снимени разговори, а снимките се чуваат 3 месеци. Тргувањето не се врши надвор од просториите на банката. Одделот за средства и ликвидност исто така ги усогласува позициите во портфолиото на банкарски активности со сметководствените позиции и договорните страни со соодветна фреквенција.

Независно лице (надвор од одделот за средства и ликвидност) го верифицира придржувањето кон горенаведените правила и веднаш информира за сите исклучоци до Менаџментот и Одделот за управување со ризици (во случаи кога тоа го врши друг оддел). Одделот за управувањето со ризици има пристап до сите позиции за соодветно следење на истите.

Банката осигурува дека персоналот за тргување нема овластување да работи со трансакциските сметки на клиентите со што се осигурува строга поделба на должностите помеѓу активностите за тргување и книжењето и контролата на активностите за тргување.

4.4 Комуникација на ризици

4.4.1 Одбор за управување со ризици

Сите позиции на ризик на банката се опишани во форма на клучни индикатори за ризик во извештајот за ризичен профил на банката кој се подготвјува најмалку на секои три месеци. Извештајот за ризичен профил се доставува и се дискутира на Одборот за управување со ризици. Извештаите за ризиците вклучуваат следење на усогласеноста на банката со пропишаните лимити во однос на поединечните ризици. Така, тие го поддржуваат следењето на ризичната ситуација на банката, и во нив се вклучени следниве фактори на ризик:

- Развој на кредитното портфолио по земја, по сектори, по класи на ризик, и по класа на волумен;
- Ризично портфолио (дискусија за проблематични кредити, други релевантни вонредни прашања) и движењето на исправката на вредност
- Извештај за управување со капиталот и проекција на истиот
- Ликвидносен ризик
- Валутен ризик
- Ризик од промена на каматните стапки
- Ризик од земјата
- Ризици на усогласеност со прописи
- Оперативен ризик

Прилагодувањата на групата индикатори за ризик се имплементира од страна на секторите за управување со ризик согласно промените на деловните и регулаторните или други барања.

За адресирање на определени ризици (пазарни ризици, кредитни ризици, оперативни ризици или други ризици) може да се формираат под-одбори во банката .

4.4.2 Одбор за ревизија

Одборот за ревизија се одржува на секои три месеци. На овој Одбор, Менаџментот дава извештај за состојбата на банката до Одборот за ревизија (вклучувајќи и севкупното резиме на релевантните ризици дискутирани од страна на Одборот за управување со ризици). Исто така, внатрешната ревизија известува и за наодите од спроведените ревизии.

4.4.3 Барања за ескалација

Банката има дефинирано процедури за ескалација коишто опишуваат како треба да се пријават и разрешат пречекорувањата на ограничувањата. Секогаш кога ограничувањата се пречекорени, причините се анализираат. Предложените и спроведените активности за намалување на изложеноста се документираат и следат.

Со цел да се осигура дека навремено може да се преземат соодветни активности, информациите од суштинска важност од перспектива на управувањето со ризиците (вклучувајќи и големи случаи на измама) мора веднаш да се достават до одговорните вработени, до Менаџментот на банката, до внатрешната ревизија и до Одборот за управување со ризици на банката.

4.4.4 Квартално известување до Надзорниот одбор

Менаџментот на банката квартално го известува Надзорниот одбор, за сите ризици на кои е изложена и кои се дискутирани претходно на Одборот за управување со ризици.

4.5 Документирање на ризиците

Сите релевантни документи во врска со деловните процеси и процесите на контрола се евидентираат соодветно и се архивираат согласно законот.

Сите значајни ризични настани мора да бидат документирани во соодветната база на податоци.

Внатрешната ревизија ги документира сите наоди во соодветните ревизорски извештаи.

4.6 Обука за процесот за управување со ризици

Редовна обука во рамките на целата групација со размена на најдобри практики и развој и унапредување на функцијата за управување со ризици се одржува за банките .

Обуката опфаќа технички и етички аспекти. Тековната обука на постојните вработени е дизајнирана за да осигура дека вработените се свесни за моменталните случувања во нивната област на работење и за да поттикне длабинско разбирање за целокупното работење на банката. Менаџментот е составен дел од овие обуки. Стратешки фокус на „Одговорното банкарство“ се спроведува на семинари при што акцент се става на разбирањето од страна на вработените на потребите на клиентите, процесите и производите на банката. На овој начин банката постојано ги развива своите вработени за да се заштитат себеси, како и банката и клиентите од сите видови ризици.

За дополнителни детали погледнете во Политиката за управување со оперативен ризик.

5. Општи правила за ризиците на банката

Овој дел ги опишува сите главни ризици според профилот на ризик на банката.

Во определувањето на релевантните ризици на кои е изложена Банката, се земаат предвид видот, големината и сложеноста во работењето, односно ризичниот профил на банката и пазарот на кој работи банката.

Релевантни ризици за банката се следниве:

- Кредитен ризик (вклучувајќи ги и потенцијалните концентрации на кредити) што се наведува во кредитното портфолио на банката;
- Валутен ризик според валутите што се користат во банката;
- Ризик од промена на каматните стапки генериран од различна доспеаност на активата и пасивата;
- Ликвидносен ризик поради очекуваните повлекувања и растот на кредитното портфолио;

- Ризик на договорна страна поради депозитите пласирани во други банки и отворените позиции за тргување;
- Оперативен ризик својствен за сите процеси во банката (вклучувајќи го и правниот ризик, репутациски ризик, ризик од користење на надворешни услуги (аутсорсинг), спречување перење пари);
- Ризик од земја предизвикан од економски, социјални или политички настани во земјите во кои банката работи;
- Други ризици.

5.1 Кредитни ризици

Управувањето со овој ризик е дефинирано во посебна политика - политика за управување со кредитниот ризик и политика за вреднување на колатералот.

5.2 Пазарен ризик

5.2.1 Валутен ризик

Управувањето со овој ризик е дефинирано во посебна политика - Политика за управување со валутниот ризик на банките.

5.2.2 Ризик од промена на каматните стапки

Управувањето со овој ризик е дефинирано во посебна политика – Политика за управување со каматен ризик

5.3 Ликвидносен ризик

Управувањето со овој ризик е дефинирано во посебна политика - Политика за управување со ликвидносниот ризик на банката.

5.4 Ризик од договорна страна (изложеност на институцијата кон трети страни)

Управувањето со овој ризик е дефинирано во посебна политика - Политика за договорна страна на РМ.

5.5 Оперативен ризик

Управувањето со овој ризик е дефинирано во посебна политика - Политика за управување со оперативниот ризик.

5.5.1 ИТ ризик и информациска сигурност

Управувањето со овој ризик е дефинирано во посебна политика - Политика за информациска сигурност.

5.5.2 Континуитет на работењето (План за континуитет во работењето)

Управувањето со овој ризик е дефинирано во посебна политика - Политика за континуитет во работењето.

5.5.3 Ризик од измама

Управувањето со овој ризик е дефинирано во посебна политика - Политика за спречување на измама.

5.6 Ризик од земјата

Ризикот од земјата е ризик од случувања што се штетни за бизнисот на банката, како резултат на фактори специфични за земјата (политички, социјални, макроекономски, регулаторни или правни настани). Како последица на тоа, може да настанат загуби, можеби банката нема да може да ги спроведе своите права во однос на определени имоти во странската земја, или деловниот партнер во странската земја нема да може да ги исполни постоечките обврски кон банката.

Овие ризици мора да се идентификуваат во рана фаза и внимателно да се следат и управуваат од страна на Одделот за управување со ризици, дејствувајќи во тесна соработка со Менаџментот и Секторот за управувањето со ризикот на групацијата.

5.7 Процес за утврдување на интерен капитал на Банката

Согласно измените на Одлуката за управување со ризик (Службен весник бр. 165/2012), банката воспостави процес на утврдување на интерниот капитал.

Процесот на утврдување на интерен капитал е составен дел на системот за управување со ризици во банката, и се врши најмалку еднаш годишно. За истото се известува Народната банка на Република Северна Македонија.

Интерниот капитал за покривање на поединечен ризик е проценка на потребниот износ на тековниот и идниот капитал за покривање на секој поединечен ризик на којшто банката е или може да биде изложена во своето работење. Збирот на потребниот капитал за покривање на сите поединечни ризици на кои банката е или може да биде изложена, го претставуваат вкупниот интерен капитал за покривање на ризиците.

ПроКредит Банка врши годишна идентификација на сите ризици на кои е изложена во работењето и ги дефинира материјалните и нематеријалните ризици. Класификацијата на ризиците како материјални или нематеријални е направена врз основа на внатрешно дефинирани критериуми и е целосно документирана.

При проценка на ризиците коишто се вклучени во пресметката на стапката на адекватност на капиталот (Одлука за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот), ПроКредит Банка користи или (i) регулаторен пристап или (ii) интерен пристап.

При проценка на потребниот интерен капитал за покривање на овие ризици, банката ќе ги користи следните пристапи:

1. **Кредитен ризик** - интерен пристап
2. **Ризик од договорна страна или ризик од земјата** – интерен пристап
3. **Валутен ризик** – регулаторен пристап
4. **Оперативен ризик** - регулаторен пристап

За сите други ризици споменати во Одлуката за управување со ризици, кои се идентификувани како материјални, ПроКредит Банка има развиено интерни (квантитативни или квалитативни) пристапи за мерење/проценка на ризиците.

Овие методологии се опишани во Процедурата за процесот на утврдување на интерниот капитал.

5.8 Општа рамка за прифатливо ниво на ризик на кое банката може да биде изложена во своето работење

Како општо барање, ризиците мора да бидат покриени со доволен капитал. Ова значи дека сите ризици се мерат со цел да се разбере нивното влијание врз капиталот на банката. Банката го смета својот капитал како соодветен кога може да се претпостави со висок степен на сигурност дека капиталот е доволен за адекватно покривање на сите ризици на кои банката е изложена во своето работење па дури и во екстремни околности. Банката врши редовен мониторинг со цел да се осигура дека лимитите се исполнети со промените на основната структура на капиталот.

Правило е дека банката во секој момент треба да е усогласена со важечката регулатива на Република Северна Македонија (особено Законот за банките) и политиките утврдени од страна на ПроКредит Холдинг. Ваквата регулатива мора да ги вклучи, но не смее да се ограничи на следново:

- Врз основа на годишните финансиски извештаи на банката изработени во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување („МСФИ“), банката ќе го одржува коефициентот на адекватност на капиталот во согласност со насоките на Базелскиот комитет за банкарска супервизија;

- Согласно Законот за банки и одлуките за Одлуки издадени од НБРСМ, банката е должна да одржува соодветна стапка на адекватност на капиталот како и соодветен износ на капитал за покривање на капиталните бафери: бафер за зачувување на капиталот и бафер за зачувување на капиталот за систематски значајни банки;
- Банката воспоставува соодветно ниво на провизионирање за потенцијални загуби кое е во согласност со финансиските и сметководствени политики. Започнувајќи од јануари 2018 година банката вовеле нов модел на провизионирање, а моделот е во согласност со барањата на МСФИ 9.
- Банката ќе ги сведе на минимум и ќе известува на секои три месеци за неусогласеност на референтните каматни стапки на активата и пасивата;
- Банката ќе ја сведе на минимум и ќе известува на секои три месеци за својата нето изложеност на валутен ризик поврзани со активата и пасивата во странска валута. Банката ќе се придржува кон ограничувањата за отворена девизна позиција утврдени со Политиката за управување со валутниот ризик и прописите на Народната банка на Република Северна Македонија. Банката не смее да се вклучи во какви било шпекулативни трансакции кои вклучуваат валутни или финансиски деривати;
- Банката ќе одржува задоволителна рамнотежа меѓу достасаноста на својата актива и пасива;
- Банката постојано ќе одржува позитивно ниво на очекувана актива/приливи во однос на очекуваната пасива/одливи. Ова гарантира дека банката има доволно краткорочна актива/приливи за покривање на преземените обврски. Овој показател е пропишан со Политиката за ликвидносен ризик на банката;
- Банката ќе го одржува дефинираниот “период на преживување” од најмалку 90 дена за сите валути заедно како и поединечно по валута. “Периодот на преживување” е временскиот период во кој банката може да ги исполни сите достасани плаќања без да има потреба од генерирање на дополнителни (т.е. сè уште не договорени) средства, односно периодот во кој банката нема негативни ликвидносни јазови во било кој временски период.
- Банката ќе одржува соодветен коефициент на покриеност со ликвидни средства (LCR). Индикаторот има за цел да оцени дали банката има доволно ликвидни средства да опстане 30 дена во услови на стрес сценарио.
- Банката ќе одржува коефициент на примарна ликвидност согласно законската регулатива
- Банката ќе одржува коефициент на ликвидност до 30 дена и до 180 дена, во просек над 1 во текот на месецот. Овие коефициенти ги пропишува Народната Банка на Република Северна Македонија и тие претставуваат однос помеѓу вкупната актива и вкупната очекувана пасива, со рок на достасување во наредните 30 и 180 дена, соодветно. Банката ќе го одржува соодносот на депозити и кредити на не помалку од 70%. Овој однос е во согласност со законските барања на Народната Банка и деловна стратегија на групацијата, и претставува сооднос помеѓу депозитите на клиентите и кредитното портфолио.

Банката ќе го инвестира вишок на ликвидност во државни хартии од вредност, депозити кај Народна банка на Северна Македонија и депозити кај првокласни странски и домашни банки, со различна достасаност, во зависност од рочната и валутна структура на активата и пасивата на банката. Банката нема да инвестира во акции или обврзници издадени од домашни или странски правни лица заради остварување краткорочни профити (шпекулативни инвестиции).

6. Завршни одредби

Промените на оваа стратегија ќе бидат направени во согласност со промените во Стратегијата на Банката, деловната политика и планот за развој и промените во важечките закони на Република Северна Македонија.

За сè што не е предвидено во оваа стратегија, ќе се применуваат законските и подзаконските прописи и интерните акти на банката.

Стратегијата е одобрена од страна на Надзорниот одбор на банката.